

La destrucció de Renau a Cuernavaca

La darrera setmana, la premsa cultural mexicana ha esclatat. L'escàndol s'ha originat amb la confirmació que la compra al Govern de l'antic hotel Casino de la Selva de Cuernavaca per part d'una empresa nord-americana ha estat acompanyada per la destrucció d'uns murals interiors pintats per artistes com el valencià Josep Renau. Diverses organitzacions d'aquell país, i també la Fundació Renau, demanen reparacions legals.

Els veïns sentien colps que venien del vell hotel Casino de la Selva, en la ciutat mexicana de Cuernavaca. Un antic espai de llegenda, que ampliaren arquitectes com el valencià Félix Candela, i que va acollir escultors i pintors com el també valencià Josep Renau. Al llarg de la segona meitat dels anys 40, Renau va pintar un gran mural en una zona de l'hotel. El mural duria per nom *España hacia América*, i escenificava la trobada entre la cultura hispana i la indígena. Al seu costat, altres artistes reconeguts, com el mexicà José Reyes Meza, afegirien més murals de tall històric.

Els seus propietaris durant els anys 40, la família Suárez, veneren finalment el luxós establiment. Daltavalls econòmics provocaren que el Casino de la Selva acabara en mans d'un organisme liquidador estatal, el Fidelig. Als últims temps, el Fidelig el trauria a subhasta, i Costco, una corporació nord-americana de supermercats, va acabar fent la major oferta. Costco volia transformar l'hotel en un d'aquests supermercats. L'11 de juny de 2001 prenia cos la transacció. Els veïns sentiren colps abans d'aquest dia. Venien de la part on eren els murals.

Del rumor a la constatació. El rumor que podien estar derruïnt les pintures es va escampar i va arribar al diari de Mèxic *Reforma*. La redactora Carmen Álvarez es va fer càrrec del tema. "Vaig considerar que podia ser greu", explica. No s'equivocava. Ella ha donat la major cobertura a la qüestió.

La teoria de l'escàndol: Manuel Suá-

rez va emprendre temps enrere la construcció d'un altre hotel. Per aconseguir diners va vendre en parcel·les el gran hotel Casino de la Selva. Costco es va trobar que el que havia comprat del Casino no era suficient per albergar el seu projecte de colossal supermercat. I volia derruir per donar cabuda al seu projecte. Des del Fidelig, presumptament, se li va poder facilitar el camí, destruint els murals –la premsa sospita que a través d'operaris armats d'escarpra i martell– abans de la transacció. Així, Costco podria enderrocar més còmodament amb l'excusa que els murals històrics estaven danyats. Això opinen els periodistes. Això opinen fins i tot funcionaris estatals. Però ningú no ho posa en boca seua.

El que s'ha confirmat de l'escàndol: abans del passat 6 de juny –quan encara l'hotel pertanyia *de facto* a l'estat mexicà– les pintures foren visitades per representants del Consejo Ciudadano para la Cultura y las Artes (CCCA), i 200 m² del total de la superfície dels distints murals ja estaven destruïts. Autoritats administratives en varen ser informades i se'n varen desentendre. Costco va intentar fer creure que a l'abril ja estaven fets malbé, però sembla que hi ha fotografies que poden demostrar que el 28 d'abril els murals encara es conservaven en bon estat.

Una manifestació ciutadana, encapçalada per un nét de Renau, ha exigít públicament responsabilitats. Una subdirectora de l'Instituto Nacional de Bellas Artes del país (INBA), Laura González, ha comentat que "no hi ha cap justificació possible per al que ha passat". I ho

A l'esquerra, el mural de Renau abans de la destrucció. Dalt, el pintor i cartellista valencià. Renau va pintar el mural a l'hotel Casino de la Selva de Cuernavaca.

A l'esquerra, el mural de Renau després d'haver estat destruït. Els danys són molt considerables. A la dreta, un altre mural destruït.

J. V. RODRÍGUEZ & J. GARCÍA ROSSELL / EL TEMPS / JOSÉ MAU FIDUJERCA

fa, enfrontant-se a l'opinió de la direcció d'aquest institut, que apunta en una direcció molt més pactista. El contrari a allò que han fet la Sociedad Mexicana de Autores de las Artes Plásticas (SMAAP) i el CCCA, que han presentat demandes legals "a qui corresponga". A més a més, la SMAAP ha fet que el problema es debatiera en una comissió de la cambra dels diputats mexicana.

La combativa comunitat intel·lectual de Cuernavaca, i el pintor Reyes Meza, qui, a diferència de Renau, encara viu, es mostra humiliada i exaltada. Com la Fundació Renau, dipositària d'obra i dels drets de l'obra del pintor així que es va assabentar del cas. Des de Valèn-

cia, ha contactat amb l'ambaixada espanyola a Mèxic. L'ambaixada, però, en un primer instant, va rebutjar intervenir en el cas, però ara ha assegurat a la Fundació que farà tot el que puga per resoldre'l. La Fundació ha contactat també amb l'equivalent mexicà del Ministeri de Cultura. I amb l'INBA. I amb la UNESCO. I estudia emprendre accions legals.

Per a l'administració i per a Costco, el tema és una patata calenta. Els nord-americans s'han compromès a restaurar les obres danyades —el que sembla una feina impossible—, però sempre que siguin traslladades a un espai públic. I serà la mateixa administració la que gestione els costos econòmics d'aques-

ta operació. Costco ha esgrimit que ara formen part d'una propietat privada, i això dóna a la corporació potestat per decidir què en fa. Oblida que la llei mexicana sobre drets d'autor, segons Laura González, "impedeix destruir qualsevol obra artística al seu propietari sense permís de l'autor".

Un advocat de Costco ha insistit una i altra vegada que la seua empresa es mostra molt preocupada per solucionar la qüestió. Però a finals de la setmana passada, Costco també havia tirat a terra la cúpula de Félix Candela d'un Casino de la Selva, engolit avui per la nova economia transnacional.

Joan M. Oleaque